

زمان تاریخی و زمان فلسفی بروایت استاد ابراهیمی دینانی

معصومه قربانی آندره‌سی*

چکیده

ادراک زمان ادراکی عقلی است که ذهن انسان براحتی میتواند آن را به ثابته، دقیقه و... تقسیم کند و اندازه‌گیری نماید. اما وقتی از حقیقت زمان سخن بمیان می‌آید، در واقع با معمایی پیچیده و دشوار مواجه میشویم. حل این معما در میان حکما و اندیشمندان باعث بروز اختلاف‌نظرهای گسترده شده تا جاییکه گروهی مدعی وجود زمان هستند و گروهی منکر آن. استاد غلامحسین ابراهیمی دینانی از جمله حکمای معاصر است که زمان را امری وجودی می‌شمارد. او با تحلیل و تقریر مجدد نظر بسیاری از حکما، به بررسی مسئلهٔ زمان پرداخته است و از سویی معتقد است همه چیز در عالم هستی توسط آگاهی انسان به ظهور و بروز میرسد و از سوی دیگر، ارتباط زمان و انسان را چنان محکم میداند که جدایی آن معنی ندارد. دینانی برای زمان دو بعد قائل است، یکی بعد مادی زمان که در جهان مادی است و دیگری جنبهٔ مثالی آن که در حقیقت راهی بسوی عالم معنا شناخته میشود و در عین مادی بودن، مثالی است. بنظر وی، زمان در بعد مادی همان مقدار حرکت است، و زمان در عالم اندیشه، همان صورت فهم بشر.

کلیدواژگان: زمان، حرکت، اندیشه، آگاهی، غلامحسین ابراهیمی دینانی.

***

* دانشجوی دکتری فلسفه و کلام اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛
qorbanianderehchi@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۹/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۲۸ نوع مقاله: پژوهشی

۱۵۵

DOR: 20.1001.1.20089589.1400.12.3.1.1

سال ۱۲، شماره ۳
زمستان ۱۴۰۰
صفحات ۱۸۴ - ۱۵۵